

TEMA BROJA

Koliko je blizu ili daleko
dogovor vlasti i opozicije
o ustavnim reformama

izazovi u EU

Kako članice Evropske unije
pokušavaju da riješe problem sve
većeg broja nezapošljenih

intervju

Glavni pregovarač
Crne Gore sa Evropskom unijom,
Aleksandar Andrija Pejović

region

Kriza u EU za jači
uticaj Moskve

Uvodnik: **Depardieu**

Vladan Žugić

Nije dobio crnogorsko državljanstvo, ali se pojavio u Crnu Goru i to dan nakon što mu je u Kremlju ruski predsjednik **Vladimir Putin** uručio ruski pasoš. **Gerard Depardieu**, egocentrični francuski glumac, dočekan je od Cetinja, preko Budve do Podgorice, sa gostoljubivošću na kakvoj bi nam jedino mogli zavidjeti predsjednici podsaharskih sistema ili proslavljeni Borat – glumac **Sacha Baron Cohen**. Ali, kakve veze sa evropskim integracijama Crne Gore ima to što su gradonačelnik Cetinja **Aleksandar Bogdanović**, ministar kulture **Branislav Mićunović** (njima se može i oprostiti) na engleskom i crnogorskom objašnjavali Depardieu, koji im se na ruskom zahvalio, gdje da sjedne u helikopteru i što ga je (a to je već ozbiljno pitanje) primio premijer **Milo Đukanović** u zvaničnom rezidencijalnim objektu Vila Gorica. Depardieu je posljednja dva mjeseca vjerovatno najomraženija osoba u rodnoj Francuskoj, jer ismijava odluku svoje Vlada da uvede porez od 75% na godišnje prihode iznad miliona eura. Ustavni savjet Francuske je odlučio da je ta mjera neustavna, ali premijer **Jean- Marc Ayrault** je prije neki dan saopštio da ne odustaje i da njegov kabinet traži pravno rješenje koje je prihvatljivo u zemlji u kojoj se patriotizam mjeri poreskom urednošću, umjesto dužinom himne. Ta upornost francuskih vlasti iza koje stoji predsjednik **François Hollande** treba da zabrine zagovornike članstva Crne Gore u Uniju u svijetlu činjenice da naš svaki korak ka EU zavisi od bilo koje članice. Francuska je i do sada, u najblažu ruku rečeno, bila rezervisana prema napretku Crne Gore ka EU. Nemojte da mislite da će francuski političari (sujetni po definiciji) i vlasti, makar ova garnitura socijalista koja na raspolaganju ima još četiri godine, zaboraviti to što su naši vlastodršci uz vino i pršut dočekli Depardieua, iako to sigurno nigdje neće koristiti kao argument za dodatne uslove, dopunsko vrijeme, pojašnjenja... Zašto je onda Đukanović odlučio da primi Depardieua?

Kalendar

01. januar **Irska predsjedava EU** / Irska preuzela predsjedavanje EU u sljedećih šest mjeseci. Irski premijer **Enda Kenny** rekao da će njegova zemlja raditi na stabilnosti, zapošljavanju i privrednom rastu, kao i da će potražiti rješenja za ekonomsku krizu evrozona. Jedan od prioriteta irskog predsjedavanja biće i proširenje EU. Logo irskog predsjedavanja su četiri slova "e" isprepletana u jedno, što predstavlja jedinstvo članica Unije. Svako od četiri slova "e" predstavlja po jednu deceniju članstva zemlje u EU. Irska je bila predsjedavajuća i 2004. kada je bilo najveće proširenje EU na 10 novih članica.
09. januar **Fajon: Puno očekujemo od Crne Gore** / Crna Gora je primjer države koja je najbrže napredovala u evropskoj integraciji i Brisel od nje puno očekuje, saopštila je poslanica Evropskog parlamenta **Tanja Fajon**. Ona je rekla da se nada da će Crna Gora, nakon Hrvatske, biti naredna članica EU. Fajon je, komentarišući opasnost od ponovnog uvođenja viznog režima, kazala da Crna Gora nikad nije dovođena u pitanje, za slučaj da članice Evropske unije (EU) traže da se opet uvedu vize.
17. januar **Nacrti akcionih planova pri kraju** / Nacrti akcionih planova za poglavlja 23 i 24 su u finalnoj fazi izrade, i biće razmotreni na februarskim konsultacijama koje će pregovaračke strukture Crne Gore i Evropske komisije održati ovim povodom u Briselu, saopšteno na sastanku potpredsjednika Vlade i ministra pravde **Duška Markovića** sa **Joost Korteom**, zamjenikom generalnog direktora Direktorata za proširenje EK.
21. januar **Đukanović u Briselu** / Predsjednik EK **José Manuel Barroso** poručio je juče da je Podgorica "u ključnoj fazi" na putu prema EU, u kojoj mora da "ubrza reforme, posebno u ključnim oblastima vladavine prava, osnovnih prava i borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala". "Naglašavam potrebu da se dovrši proces ustavnih promjena koje se tiču nezavisnosti pravosuđa. Želim da naglasim da široki konsenzus koji postoji na cijelom crnogorskom političkom spektru, a koji se odnosi na evropske integracije i reforme, predstavlja ključni faktor uspjeha," rekao je Barroso koji se sastao u Briselu sa premijerom **Milom Đukanovićem**, čija je to prva posjeta sjedištu EU od povratka na funkciju. Đukanović se sastao i sa predsjednikom Evropskog savjeta **Herman Van Rompuyem**.

Crna Gora na dobrom putu

Charles Tannock

Autor je Izvjestilac Evropskog parlamenta (EP) za Crnu Goru i portparol za spoljne odnose Konzervativne stranke u EP

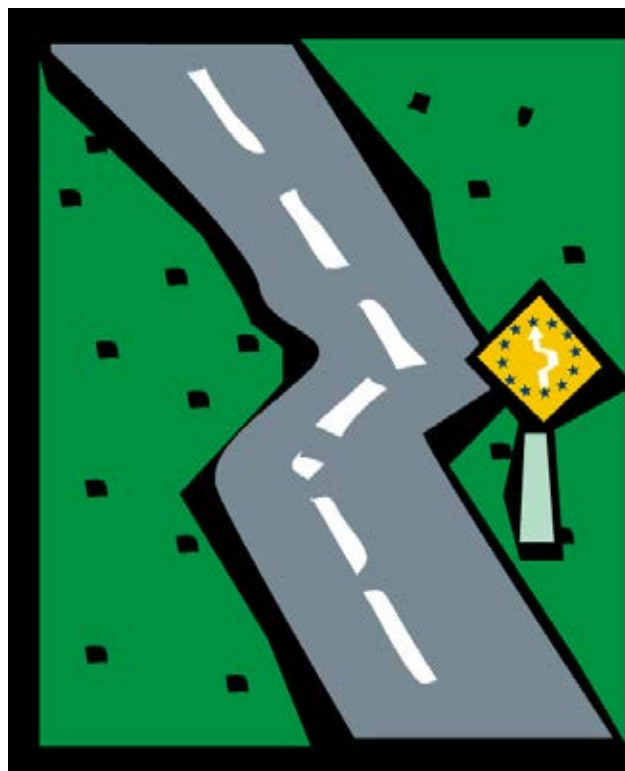
Krajem januara, odbor za spoljne poslove Evropskog parlamenta je usvojio izvještaj o napretku Crne Gore u procesu pristupanja Evropskoj uniji. Ja sam zadovoljan napretkom, i rado odajem priznanje Crnoj Gori za dosadašnje uspjehe, ali mi je, takođe, jasno kakvi izazovi joj tek predstoje. Veoma sam dobro upoznat sa situacijom, vjerujem da Crna Gora preduzima odgovarajuće korake, i pozdravljam njenu spremnost da ispuni kriterijume članstva.

Izvještaj o napretku jasno pokazuje koliko je Crna Gora postigla u veoma kratkom periodu. Tokom 2011, na primjer, uspješno je zaključila bilateralne sporazume sa Srbijom, Hrvatskom i Makedonijom. Nedoumice oko nekih granica još postoje, ali je očigledno da Crna Gora ima dobre odnose sa susjedima i veliki je zagovornik regionalne saradnje. Naravno, u izvještaju se preporučuje da se sva neslaganja oko granica riješe do ulaska u EU.

Izvještaj, takođe, ističe održavanje slobodnih i poštenih vanrednih parlamentarnih izbora i napore da se unaprijedi efikasnost sudstva, iako upozorava da još mnogo toga treba uraditi kako bi se iskorijenila korupcija i popravilo loše stanje u infrastrukturi. Nezavisno i odgovorno sudstvo je od prelomnog značaja za budućnost Crne Gore.

Od države se sada očekuje da pokaže spremnost da zakone sprovodi nepristrasno i jednako za sve. Javna uprava mora postati efikasnija, nepristrasna i zasnovana na zaslugama. Takođe bih podstakao crnogorske vlasti da rade na usvajanju evropske politike prema Međunarodnom krivičnom sudu.

Zaštita i inkluzija žena i manjina su prioriteti. Mnogo više treba uraditi kako bi se žene i pripadnici svih manjina ohrabрили da se uključe u društvene tokove i izgrade društvo zasnovano na društvenoj odgovornosti i solidarnosti. Više napora je potrebno da bi se zaštitila prava zapošljenih i iskorijenilo siromaštvo među djecom.

Nezavisno i odgovorno sudstvo je od prelomnog značaja za budućnost Crne Gore.

Kako Crna Gora bude napredovala, tako će rasti i njena odlučnost da se suoči sa ovim problemima, i ubijeden sam da će u tome uvijek imati podršku Evropskog parlamenta.

Crna Gora je puno uradila i na unaprijeđenju ekonomske pozicije. Tako je 2011. postala članica Svjetske trgovinske organizacije, što bi trebalo da joj pomogne da izgradi dinamičnu i konkurentnu privredu. Reforma i racionalizacija birokratskih prepreka bi, takođe, trebali da ohrabre preduzetnike u Crnoj Gori i podstaknu dalje jačanje već uspješnog turizma.

Još mnogo ostaje da se uradi, i vjerovatno će trebati još nekoliko godina do zaključenja pregovora o članstvu, ali je u međuvremenu Crna Gora na veoma dobrom putu.

Izvor www.publicserviseurope.com

Koliko je blizu ili daleko dogovor vlasti i opozicije o ustavnim reformama

Između proste i 2/3 većine

Vladan Žugić

Ustavni odbor Skupštine Crne Gore odlučio je da najbolnije pitanje – mehanizam koji ni vlasti ni opoziciji neće omogućiti da blokira izbor Vrhovnog državnog tužioca (VDT) i sudija Ustavnog suda, ako u prvom glasanju ne bude dvotrećinske većine u parlamentu – ostavi za sami kraj pregovora. Prema informacijama *Evropskog pulsa*, jedino rješenje koje za sada izgleda prihvatljivo za vlast je da se VDT i sudije Ustavnog suda u mogućem drugom glasanju biraju nekom većinom između proste i dvotrećinske, moguće od 3/5 poslanika i to tri mjeseca nakon što ne bi prošli kandidati koji nijesu zavrijedili podršku dvije trećine parlamentaraca. To znači da bi za izbor VDT i sudija Ustavnog suda, umjesto 54 poslanika, bila dovoljna podrška njih 49, odnosno u postojećoj raspodjeli političkih snaga vlast bi morala da podrži najmanje jedna opoziciona partija. Izmjene Ustava koje se odnose na reformu pravosuđa, u skladu sa preporukama Venecijanske komisije (VK), upravo su neformalni uslov Evropske unije (EU) da Crna Gora otvori Poglavlje 23 - Pravosuđe i temeljna prava i Poglavlje 24 - Pravda, sloboda i bezbjednost. VK je polovinom decembra prošle godine objelodanila, za vladajuću koaliciju prilično šokantno mišljenje, da u Ustav Crne Gore treba ugraditi odredbu prema kojoj bi se VDT i sudije Ustavnog suda birale dvotrećinskom većinom u Skupštini, uz obezbjeđivanje deblokirajućeg mehanizma u slučaju da ne bude moguć dogovor vlasti i opozicije o kandidatu za tu funkciju. Pri tom, VK nije sugerisala rješenje za taj deblokirajući mehanizam. Na to su iz krugova bliskih vlasti prvo stigle poruke da je VK savjetodavno tijelo SE čije sugestije ne treba uzimati zdravo za gotovo. Potpredsjednik Demokratske partije socijalista (DPS) **Svetozar Marović** je, u okviru svoje priče da EU treba otvoreno da kaže da za Baklan važe drugačija pravila u odnosu na ostatak Evrope, pitao “zašto VK od nas traži da se VDT bira dvotrećinskom većinom”, dok je

Jedino rješenje koje za sada izgleda prihvatljivo za vlast je da se VDT i sudije Ustavnog suda u mogućem drugom glasanju biraju nekom većinom između proste i dvotrećinske, moguće od 3/5 poslanika i to tri mjeseca nakon što ne bi prošli kandidati koji nijesu zavrijedili podršku dvije trećine parlamentaraca.

Miodrag Vuković podsjetio da su sadašnja rješenja u Ustavu Crne Gore upravo od VK svojevremeno dobila pozitivno mišljenje. Na drugoj strani, opozicija je bježala ili prećutkivala pitanje da li će promjene Ustava i dalje uslovljavati identitetskim pitanjima, odnosno zahtjevom da se skрати himna za dvije strofe, uvođenjem trobojke kao narodne zastave i izjednačavanjem srpskog sa crnogorskim jezikom u najvišem pravnom aktu. VK je u decembru dala mišljenje na nacrt odvojenih amandmana na Ustav skupštinskog Odbora za ustavna pitanja i zakonodavstvo, odnosno vladajuće većine, i Socijalističke narodne partije (SNP). Opozicija je u ranijoj raspravi, a što je SNP uradio i u formi nacrta amandmana, upravo tražila da se VDT bira dvotrećinskom većinom, i što je vladajuća koalicija odbijala, navodeći da bi takvim rješenjem mogao biti blokiran taj izbor i zalažući se da se zadrži rješenje iz postojećeg Ustava prema kojem se VDT bira prostom većinom. SNP-a je, takođe, predložio da se dvotrećinskom većinom biraju sudije Ustavnog suda. Po tri sudije, kako je predložila ova opoziciona partija, Ustavnog suda trebalo bi da predlažu predsjednik države, Sudski savjet i Skupština, a na što je VK dala zeleno svjetlo. Na drugoj strani, VK je ocijenila da je prijedlog vladajuće većine da predsjednika Vrhovnog suda bira Sudski savjet dvotrećinskom većinom, na osnovu prijedloga opšte sjednice sudija Vrhovnog suda, dobro rješenje. Opozicija se u

Stevo Muk

ovom dijelu zalagala za izbor predsjednika Vrhovnog suda u Skupštini dvotrećinskom većinom. Sudski savjet bi se, prema identičnim amandmanima vladajuće većine i SNP-a, a koje je pozdravila VK, sastojao od četiri sudije izabrane na konferenciji sudija, dva pravnik koji bira Skupština, na prijedlog parlamentarne većine i opozicije, i dva pravnik koji bira predsjednik države. Upravo se prvo o sastavu Sudskog savjeta i izboru predsjednika Vrhovnog suda pavela rasprava na Ustavnom odboru koji je, na prijedlog njegovog šefa **Ranka Krivokapića**, već početkom januara počeo sa radom. Osim prijedloga vladajuće većine i SNP-a za saziv Sudskog savjeta koji je prihvatljiv za VK, tokom rasprave se našao i prijedlog Demokratskog fronta (DF) koji u Ustavnom odboru predvodi **Nebojša Medojević**. Naime, DF je predložio model u kojem će sve članove Sudskog savjeta birati Skupština dvotrećinskom većinom. "U Sudskom savjetu ne treba da bude nijedna politička ličnost već isključivo nezavisni pravni stručnjaci, po mogućnosti sa iskustvom u

Stevo Muk iz Instituta Alternativa ocjenjuje da je teško očekivati da će se ovaj posao u nadležnom skupštinskom odboru okončati u vrijeme predsjedničke kampanje.

pravosuđu. Vlast pokušava da nas kupi tako što će dvojica poslanika biti članovi. DF ne želi da odlučuje o sudijama", kazao je Medojević. Ističući da šest članova Sudskog savjeta moraju biti sudije sa stalnom sudijskom funkcijom na prijedlog Opšte konferencije sudija, on je rekao da kandidate za ostalih pet članova savjeta predlažu Advokatska komora, Pravni fakultet, NVO sa najmanje dvogodišnjim iskustvom u oblastima zaštite ljudskih prava, unaprijeđenja demokratije, vladavine prava i borbe protiv korupcije. DF se, takođe, zalaže za reizbor svih sudija i tužilaca, ali to rješenje ne izgleda realno u ovom trenutku, kao i da se u Ustav ugradi odredba da djela iz korupcije i organizovanog kriminala ne zastarijevaju. Ovo pitanje je veoma značajno, ako se ima u vidu da je to bio jedan od zahtjeva EU Bugarskoj koja je pod pristiskom Unije morala čak četiri puta da mijenja Ustav, ali je pitanje da li to rješenje sada može biti ugrađeno u Ustav Crne Gore zbog komplikovane procedure izmjena Ustava. Ono što ne treba zaboraviti je da se u izmjene Ustava ide na početku kampanje za predsjedničke izbore i gdje će sve strane gledati svoj politički interes. **Stevo Muk** iz Instituta Alternativa ocjenjuje da je teško očekivati da će se ovaj posao u nadležnom skupštinskom odboru okončati u vrijeme predsjedničke kampanje. "Dogovor o modelu ustavnih izmjena nije jednostavan politički zadatak ni za vlast, ni za opoziciju. Naročito jer sugestija za dvotrećinskom ili drugom kvalifikovanom većinom za izbor ključnih pozicija u pravosuđu zahtijeva i odgovor na pitanje kako ta lica izabrati ukoliko u razumnim rokovima ne može da se formira potrebna većina", kaže Muk koji podsjeća i da VK nije dala sugestiju u tom pravcu, dok u javnosti od strane drugih aktera nijesu predstavljeni mogući alternativni modeli. Ne postoji jedinstven recept kako u Skupštini do dvotrećinske većine, ako je blokirana neka odluka ili prijedlog, i praksa se razlikuje od države do države, ali se uglavnom

svodi na to da se vlast i opozicija moraju dogovoriti. I važeći Ustav Crne Gore predviđa glasanje dvotrećinskom većinom kada je riječ o upotrebi vojske u međunarodnim snagama i ostvarivanju manjinskih stečenih prava. U slučaju da se na prvom zasjedanju ne postigne dvotrećinska većina u Skupštini, tri mjeseca kasnije je dovoljna prosta većina što se na kraju svodi da je dovoljno da vlast sačeka tri mjeseca da bi njena odluka komotno prošla. Na drugoj strani, u Njemačkoj se mehanizam za izbor sudija Ustavnog suda dvotrećinskim većinom u parlamentu svodi na to da se prije imenovanja u Bundestagu, predstavnici vlasti i opozicije konsultuju u vezi sa kandidatima, a nakon postignutog dogovora potpisuju sporazum kojeg se moraju pridržavati potpisnice. Slična situacija je i u Italiji, gdje takođe mora biti postignut dogovor između različitih političkih snaga, pa sudije koje imenuje parlament moraju biti prihvaćene od strane i vlasti i opozicije. Po pet sudija italijanskog Ustavnog suda imenuju predsjednik države, parlament i sudije ostalih sudova. I u Njemačkoj i u Italiji se aktuelnim sudijama produžava mandat do izbora novih. Kako su političke elite i u Crnoj Gori svjesne da moraju postići dogovor, ako žele da izbjegnu optužbe da kočevropski put Crne Gore, ne treba isključiti mogućnost da se vlast i opozicija dogovore i prije predsjedničkih izbora. Jedna od stvari koja na to ukazuje je činjenica da pregovore vodi lider Pokreta za promjene (PzP), partije koja nije opterećena identitetskim pitanjima, dok je u zavjetrini Nova srpska demokratija, čiji je predsjednik **Andrija Mandić**, u prvim reakcijama na mišljenje VK, ukazao da se DF sastoji od konstituenata čiji su stavovi različiti. Moguće je da računaju da bi dogovorom sa vlašću pomogli sam DF, ali i svog predsjedničkog kandidata **Miodraga Lekića** da se dodatno profilise kao konstruktivna snaga. Medojević je upravo poručio da se DF neće baviti identitetskim pitanjima, iako bi zahtjev za reizborom sudija i zatezanje za izborom Sudskog savjeta u Skupštini moglo da predstavlja uvertitu za napade na vlast da neće dogovor kako bi zadržala kontrolu nad pravosuđem. Eventualni pristanak dijela DF-a, prvenstveno PzP-a i nezavisnih poslanika koji su ustali i na himnu, da podrže

Kako su političke elite svjesne da moraju postići dogovor, ako žele da izbjegnu optužbe da kočevropski put Crne Gore, ne treba isključiti mogućnost da se vlast i opozicija o ustavnim reformama dogovore i prije predsjedničkih izbora.

dogovorena rješenja, bez pominjanja identitetskih pitanja, napravili bi most koji bi lakše prešla i Pozitivna Crna Gora i SNP. Vlast bi, u slučaju takvog scenarija, a iz iskustava pregovora oko izbornog zakona znala da će platiti manju cijenu prije izbora, nego ako sačeka da oni prođu, kada bi bilo izvjesno da će ta tema biti pokrenuta, posebno u slučaju poraza Miodraga Lekića. Prema informacijama *Evropskog pulsa* iz Ustavnog odbora, predstavnici vladajuće koalicije već su pristali da se VDT bira dvotrećinskom većinom i nema previše sporenja oko sastava Tužilačkog savjeta. Muk ne vjeruje da bi uslovljavanje izmjena Ustava u dijelu pravosuđa nekim drugim pitanjima bilo u interesu onih koji bi takav zahtjev istakli, niti u interesu ubrzanja reformskih procesa u Crnoj Gori. "Iskustvo govori da EU nema razumijevanja za takve zahtjeve i uslovljavanja. Kako se bude približavalo vrijeme za objavljivanje narednog Izvjestaja EK o napretku Crne Gore, ako se kojim slučajem ranije ne usvoje izmjene Ustava, tako će rasti i pritisak na vlast da se odrekne dosadašnjih monopola u imenovanju čelnih ljudi pravosuđa. U svemu ovome treba imati na umu da je u novom sazivu Skupštine raspodjela poslaničkih mjesta takva da u pregovorima ovog tipa ne ostavlja preveliki manevarski prostor onim opozicionim partijama koje tvrdo insistiraju na identitetskim pitanjima. Vjerujem da će se tokom ove godine pronaci kompromis između vlasti i opozicije", zaključio je Muk.

EU novac za bugarski turbofolk

Bugarska producentska kuća *Payner*, poznata kao najveći izdavač bugarskog turbofolka ili "čalga" muzike - ozloglašenog žanra koji se pojavio devedesetih godina prošlog vijeka, u kojem dominiraju motivi novca i seksualnih aluzija, trebalo bi da dobije oko milion eura iz Operativnog programa za konkurentnost EU. Da bi mu bilo dodijeljeno finansiranje iz Brisela, vlasnik *Paynera* **Mitko Dimitrov** kao cilj projekta za koji mu je bugarska vlada dodijelila novac EU istakao je "podizanje konkurentnosti kompanije na domaćem tržištu pomoću modernizacije opreme". *Payner*, čije je sjedište u Dimitrovgradu, obećava da će koristiti novac i za podizanje gledanosti, privlačenje novih gledalaca što bi za posljedicu imalo povećanje prihoda od reklama, otvaranje novih radnih mjesta i pomoć bugarskoj ekonomiji. **Shirin Wheeler**, portparolka komesara za regionalnu politiku, kazala je da grant *Payneru* još nije dodijeljen, ali i da je izbor specifičnih projekata odgovornost bugarskog ministarstva ekonomije. Ona je navela da je nakon zabrinutosti u nekim krugovima, Evropska komisija zatražila 15. januara od bugarskih vlasti da ispitaju da li su poštovana sva pravila šeme o dodjeli pomoći u slučaju *Payner*.

Ista vozačka u svim članicama

Od 19. januara sve vozačke dozvole izdate u nekoj od članica EU biće u obliku plastificirane kreditne kartice sa standardnim formatom i višim stepenom zaštite. Nova vozačka dozvola će postepeno zamijeniti više od 100 različitih dokumenata koje trenutno koristi više od 300 miliona vozača širom EU. Građani neće morati odmah da mijenjaju stare dozvole, već će ih zamijeniti prilikom naredne obnove, najkasnije do 2033. Novom dozvolom će se, između ostalog, spriječiti „turizam vozačkih dozvola“. Neće se desiti da u jednoj članici izdaju dozvolu vozaču kome je u drugoj članici ona oduzeta ili suspendovana.

O teškim poglavljima poslije izbora

Ambasada Islanda u Briselu demantovala je navode da su pregovori te zemlje o pristupanju EU propali i pojasnila da će "teže teme" u pregovaračkom procesu, poput ribarstva, koje je glavna islandska industrija, biti "na čekanju" do okončanja predstojećih parlamentarnih izbora. Navodi se i da će se pregovori o "teškim" poglavljima - ribarstvu, poljoprivredi, pokretanju biznisa i uslugama i slobodnom kretanju kapitala, nastaviti poslije izbora koji će biti održani 27. aprila. Međutim, pregovori o 16 već otvorenih poglavlja i još dva za koja je Island dao svoje pregovaračke pozicije i dalje će teći. Pregovore o ulasku u EU Island je počeo 2010. Do sada je od 33 poglavlja otvorio 27 i privremeno zatvorio 11.

EU više u svijet, nego svijet u EU

EU je između 2008. i 2011. povećala direktne strane investicije u svijetu za 50% i na kraju 2011. širom svijeta imala uloženo gotovo pet hiljada milijardi eura. Na drugoj strani, direktna strana ulaganja zemalja van EU u Uniju dostigla su 3,8 hiljada milijardi eura, pa je EU bila neto investitor. Podaci Eurostata pokazuju da vrijednost imovine u koju je EU uložila u svijetu čini oko 40% ukupnih direktnih stranih ulaganja Unije, dok se preostalih 60% odnosi na ulaganja u članicama EU. EU je u SAD investirala 1,42 hiljade milijardi eura ili 29% ukupno investirane vrijednosti u svijetu. Slijede Švajcarska sa 598 milijardi, Brazil sa 239 milijardi, Kanada sa 222 milijarde i Rusija sa 167 milijardi. U Kini, EU je investirala 102 milijarde eura ili samo 2% ukupnih direktnih stranih investicija. Istovremeno najveći investitor u EU su SAD sa 1,34 hiljade milijardi eura ili 35% ukupnih ulaganja iz zemalja izvan EU. Na listi ulagača u EU slijede Švajcarska sa 467 milijardi eura, Japan, Kanada i Brazil.

Glavni pregovarač Crne Gore sa Evropskom unijom Aleksandar Andrija Pejović o toku i izazovima pregovora sa EU

Poglavlje 25 pokazalo da smo zreli i za teže

Glavni pregovarač Crne Gore sa Evropskom unijom Aleksandar Andrija Pejović rekao je da otvaranje i privremeno zatvaranje 25. Poglavlja - Nauka i istraživanje, samo nekoliko mjeseci nakon formalnog početka pregovora, predstavlja potvrdu da je Vlada u prethodnom periodu kvalitetno odgovorila svim preuzetim obavezama i ostvarila potreban napredak u ovoj oblasti. "To znači da je Crna Gora uskladila svoj pravni sistem sa ciljevima, smjernicama i prioritetima EU u oblasti nauke i istraživanja. Ali, isto tako, govori o unutrašnjoj zrelosti i spremnosti Crne Gore za novu intenzivniju fazu procesa evropske integracije", ocijenio je Pejović u intervjuu za *Evropski puls*.

» Iz Vlade je nekoliko puta najavljeno da očekuju da bi ove godine, osim 23. i 24. poglavlja, mogla biti otvorena još neka poglavlja. O kojim se poglavljima radi?

Dinamika pregovaračkog procesa se odvija prema planu i u dogovoru s Evropskom komisijom (EK). Pregovaračka poglavlja se razlikuju po obimu pravne tekovine, kao i složenosti zahtjeva s kojima se moramo uskladiti. Nakon završetka skrininga, pristupićemo pripremi Nacionalnog programa pristupanja (NPP) koji će biti sveobuhvatni strateški dokument za sve dalje aktivnosti u usklađivanju s pravnom tekovinom EU do 2018.

Potrebno je imati u vidu činjenicu da su brojni slučajevi sa elementima korupcije i dalje u toku i da je potrebno sačekati njihov ishod i odluku o tome kako će se postupati sa imovinom na koju se oni odnose.

Dosad smo završili kompletan skrining za 14 poglavlja koji nam je pokazao kako stojimo po pitanju usklađenosti s evropskim propisima u konkretnim oblastima. U određenim poglavljima sa manjim obimom pravne tekovine, kao što je poglavlje Nauka i istraživanje koje smo otvorili i privremeno zatvorili 18. 12. 2012, nacionalno zakonodavstvo je u velikoj mjeri usklađeno, pa shodno tome možemo očekivati da u toku 2013. otvorimo neka od tih poglavlja.

Ipak, smatram da ne treba prejudicirati odluku o otvaranju pregovora, već sačekati završetak skrininga i izvještaje EK i naravno, nastaviti kvalitetno sprovođenje reformi.

» Da li je za Vladu prihvatljivo novo Mišljenje VK o Nacrtu ustavnih amandmana, posebno dio koji se odnosi na 2/3 izbor Vrhovnog državnog tužioca (VDT) i sudija Ustavnog suda? Imate li konkretan prijedlog kojim bi se spriječila blokada izbora VDT-a i sudija Ustavnog suda, u slučaju da se ovaj prijedlog VK prihvati?

Prijedlog amandmana na Ustav Crne Gore je načelno dobio pozitivno mišljenje Venecijanske komisije, a predložena rješenja su prepoznata kao savremena i demokratska.

Uprkos razlikama koje postoje među političkim subjektima vjerujem u postizanje kompromisa oko ispunjavanja ovog važnog pitanja. Više puta dosad je demonstrirana spremnost Vlade i Parlamenta u pravcu postizanja dogovora oko najvažnijih pitanja. Vjerujem da ćemo i u ovom konkretnom slučaju naći najbolji mehanizam koji bi spriječio zastoj u izboru Vrhovnog državnog tužioca i sudija Ustavnog suda, imajući u vidu predloženu većinu za odlučivanje. To bi svakako poslalo pozitivnu poruku Briselu i državama članicama da pred

sobom imaju kredibilnog partnera, ali što je još važnije, potvrdilo unutrašnji konsenzus oko najvažnijih pitanja i osnažilo posvećenost svih struktura u interesu daljeg napretka u procesu pristupanja EU.

» Da li postoji opasnost da Crna Gora, nakon što otvori određeni broj poglavlja, bude blokirana zbog toga što neće ispuniti uslove EU u poglavljima? Ovo vas pitam jer EU u prvi plan postavlja pitanje vladavine prava. Takođe, iako nije primjereno poređenje, sličan scenario ima priliku da gledamo za Tursku...

Kada je riječ o pregovaračkim poglavljima, kojih ima 35, svakako možemo govoriti o manje ili više složenim i zahtjevnim oblastima. Ali, svaka je važna. Kada govorimo o poglavljima 23 i 24 koja se odnose na Pravosuđe i temeljna prava, odnosno Pravdu, slobodu i bezbjednost, ona svakako čine okosnicu vladavine prava i preduslov su demokratskog, ali i ekonomskog razvoja jedne države. Za dostizanje mjerljivih rezultata u ovoj oblasti potrebno je vrijeme. Zato ova dva poglavlja, prema novom pristupu EK otvaramo na početku pregovaračkog procesa, a zatvaramo na kraju.

Međutim, tu su i druga, ne manje važna poglavlja u kojima je potrebno uskladiti domaće zakonodavstvo s evropskim propisima i kvalitetno ih primijeniti, izgraditi potrebne administrativne kapacitete kroz snaženje postojećih i uspostavljanje novih institucija i stručno usavršavanje kadra. Potrebno je u svim oblastima pokazati mjerljive rezultate kroz ostvarenje balansa između željene dinamike i kvaliteta sprovođenja reformi. Važno je i

strateško planiranje i dobra koordinacija posla, kao i redovna komunikacija s EK i državama članicama.

Siguran sam da je Crna Gora dobro trasirala svoj evropski put. Rezultati koje smo dosad ostvarili, kao i posvećenost i kvalitet koji smo pokazali daju mi za pravo da vjerujem da ćemo i ovu posljednju etapu preći bez problema.

» Kako komentarišete navode iz posljednjeg Izveštaja o napretku Crne Gore da nema slučajevne zaplijene imovine od naručilaca koruptivnih djela?

Vrijednost oduzete imovine u Crnoj Gori iznosi oko 43 miliona eura, što nas svrstava među prve zemlje u Evropi po vrijednosti oduzete imovine po glavi stanovnika.

Takođe, možemo se pohvaliti unaprijeđenjem normativnog okvira za oduzimanje imovine stečene krivičnim djelom, prije svega usvajanjem izmjena i dopuna Zakona o staranju o privremeno i trajno oduzetoj imovini i donošenjem podzakonskih akata kojima je omogućeno adekvatno upravljanje oduzetom imovinom u cilju smanjenja troškova njihovog održavanja koji idu na račun državnog budžeta. Tu, prije svega, mislim na izdavanje u zakup i prodaju nepokretnosti kao što su ugostiteljski objekti i benzinske pumpe, oduzete u dosadašnjim procesima.

Pored ovoga, potrebno je imati u vidu činjenicu da su brojni slučajevi sa elementima korupcije i dalje u toku i da je potrebno sačekati njihov ishod i odluku o tome kako će se postupati sa imovinom na koju se oni odnose.

V.Ž.

Do kraja godine nova Komunikaciona strategija

» Da li Vlada sprema novu Strategiju komunikacija za evropske integracije?

Aktuelna Komunikaciona strategija za informisanje javnosti o EU i pripremama Crne Gore za članstvo je pripremljena za period 2010-2014. i u velikoj mjeri je odgovorila onome što su bili prioriteti evropske integracije Crne Gore u prethodnom periodu. Svakako da nova faza integracije, koja je mnogo dinamičnija i kompleksnija, zahtijeva prilagođavanje komunikacije novonastalim okolnostima. Pregovori o pristupanju su najsloženiji i najzahtjevniji dio evropskog puta i veoma je važno da ih na adekvatan način predstavimo građanima, tako da razumiju suštinu procesa. Važno nam je da građani razumiju što će se događati u narednim godinama i kako će se promjene odraziti na njihov svakodnevni život. Stoga će Ministarstvo će do kraja godine pristupiti izradi nove strategije komunikacije za period nakon 2014. Takođe, želim istaći da smo, u saradnji s Britanskim savjetom, već otpočeli rad na izradi akcionog plana za 2013, a dogovorili smo i brojne aktivnosti s partnerima iz civilnog sektora, posebno s nevladinim organizacijama i medijima.

Kako članice Evropske unije pokušavaju da riješe problem sve većeg broja nezapošljenih

Svako nosi svoj teret

Danska je 2010. skratila period isplaćivanja nadoknada za nezapošljene sa četiri na tri godine. Francuska je uradila isto još 2002, smanjivši ovaj period sa tri na dvije godine. U Španiji, nadoknada se nakon sedmog mjeseca na birou postepeno smanjuje za po 10% svakog mjeseca.

Pune četiri godine nakon globalnog finansijskog kraha, Evropa se još bori sa krizom na tržištu rada. Broj nezapošljenih je porastao za osam miliona, a prosječna stopa nezapošljenosti u Uniji je sa 7.1% skočila na 11.8%. Teret nezapošljenosti nije, međutim, podjednako raspoređen. U članicama koje su teško pogođene finansijskom krizom ili ophrvane dugovima, pad zapošljenosti je vrtoglav - u Irskoj i Španiji je svaki šesti radnik ostao bez posla, u Grčkoj svaki sedmi, a u Portugaliji svaki deseti. I izvan eurozone, baltičke zemlje i Bugarska su, takođe, loše prošle. Sa druge strane, Poljska, Belgija, Njemačka, Austrija i Švedska su krizu prebrodile sasvim dobro i danas stoje čak i malo bolje nego 2008. Između ove dvije krajnosti, prema podacima Eurostata, Francuska je tačno tamo gdje je i bila kada je kriza počela. Kako objasniti tako velike razlike? Odgovor nije samo u intenzitetu recesije, već i u politici zapošljavanja. Umjesto da usklade odgovore na krizu, članice Unije su izabrale različite strategije, sa više ili manje uspjeha. U pojedinim državama, prilagođavanje tržišta rada finansijskom šoku je išlo brzo i beskompromisno. Suočene sa padom potražnje, kompanije su jednostavno otpuštale zapošljene da bi izbjegle gubitke. To je posebno slučaj u Velikoj Britaniji, gdje je tržište rada veoma fleksibilno. U Španiji i Danskoj, broj zapošljenih je opao brže od potražnje, što je dovelo do znatnog porasta produktivnosti, ali i

velike nezapošljenosti. Zapošljeni na određeno i honorarci su prvi nastradali: ugovori im nijesu produženi. Zemlje koje su u proteklim godinama izgradile najfleksibilnije tržište rada doživjele su i najveći skok nezapošljenosti. Druge zemlje, međutim, koriste razne polovične mjere kako bi prilagodile tržište rada. Suočene sa padom potražnje, firme su odabrale da smanje plate i broj radnih sati umjesto da otpuštaju zapošljene. Ta je strategija najviše korišćena u Njemačkoj, Belgiji i Italiji, gdje je veliki broj zapošljenih sa skraćenom satnicom. Uvedene su i druge mjere. Austrija je, na primjer, početkom 2011. odlučila da subvencionise polukvalifikovana i nekvalifikovana radna mjesta. Upravo su nekvalifikovani radnici oni koji se obično prvi otpuštaju. Mađarska, Slovačka, Britanija, Finska, Švedska, Francuska i Španija takođe su subvencionisale potražnju radne snage, kako bi podstakle zapošljavanje mladih, starih ili nekvalifikovanih radnika, ali dosta bojažljivo i sa nejednakim učinkom. Sa druge strane, otvoreno je vrlo malo novih radnih mjesta u javnom sektoru, a njihov ukupan broj je čak opao za 15% u periodu između 2007 i 2009. Najčešće korišćena mjera je slanje nezapošljenih na prekvalifikaciju ili druge oblike profesionalnog razvoja. Međutim, iako u principu postoji konsenzus oko nužnosti obrazovanja, kriza nije iskorišćena za usklađivanje socijalne politike u Evropi. Neke zemlje se i dalje drže principa

slobodnog tržišta, dok se druge opredjeljuju za značajnu intervenciju. Tokom 2010, Velika Britanija je na politiku zapošljavanja potrošila samo 0.7% BDP-a, dok je ta cifra u Njemačkoj 2.3%, u Francuskoj 2.5%, u Danskoj 3.4%, u Belgiji 3.8% a u Španiji 3.9%. U tom kontekstu, prijedlog koji sada razmatra Evropska komisija – uspostavljanje zajedničkog sistema osiguranja od nezapošljenosti na evropskom nivou – je prilično intrigantan. Ne radi se samo o tome da je visina nadoknada svuda različita, već su

Tokom 2010 godine, Velika Britanija je na politiku zapošljavanja potrošila samo 0.7 % BDP-a, dok je ta cifra u Njemačkoj 2.3%, u Francuskoj 2.5%, u Španiji 3.9%

to i kriterijumi i dužina isplate. Osim toga, u posljednjih nekoliko godina je većina država, uslijed ozbiljnih budžetskih ograničenja, reformisala sisteme osiguranja za nezapošljenost tako da je nezapošljenima još teže. Tako je, na primjer, Danska 2010. skratila period isplaćivanja nadoknada za nezapošljene sa četiri na tri godine. Francuska je uradila isto još 2002. smanjivši ovaj period sa tri na dvije godine. U Španiji, nadoknada se nakon sedmog mjeseca na birou postepeno smanjuje za po 10% svakog mjeseca, dok je u Portugaliji skraćen period isplate, snižen maksimum kompenzacije, i smanjena ukupna suma koja se isplaćuje nezapošljenima. Samo je Belgija sprovela neke promjene na bolje, podigavši visinu nadoknade i olakšavši mladima pristup osiguranju.

Izvor: *Presseurop.eu, Alternatives économiques*
Prevela V.Š.

Komisija za zajednički sistem osiguranja od nezapošljenosti

Socijalna politika u EU je u najvećem dijelu u odgovornosti država članica, pa ni ne čude velike razlike u pristupu nezapošljenosti. Međutim, nakon prošlogodišnjeg Samita na kojem je dogovorena integracija bankarskih sistema i nadzor budžeta, i time stvorena još veća povezanost evropskih ekonomskih sistema, Evropska komisija je najavila prijedlog i zajedničkog sistema osiguranja od nezapošljenosti. Komesar za rad i socijalnu politiku László Andor insistira da zajednička osnova nadoknada nezapošljenima može samo da doprinese stabilizaciji privrede u kriznom periodu. Jedinstveni sistem bi, takođe, mogao podstaći građane Unije da potraže posao u drugim državama, bez straha da neće imati prava na nadoknadu ako ostanu bez posla. On je objasnio da zajedničko osiguranje nije atak na nacionalne sisteme socijalne pomoći, već način da se spriječi dalje smanjivanje pomoći nezapošljenima. To bi, zapravo, smanjilo pritisak na nacionalne budžete, jer bi EU isplaćivala određeni minimum, što ne znači da članice ne bi mogle da povećaju tu sumu u skladu sa sopstvenim potrebama i mogućnostima. Još jedna komponenta zajedničkog pristupa nezapošljenosti je program nazvan “Garancija mladima”, kojim Komisija pokušava da riješi problem nezapošljenosti među mladima u Evropi. Od 25 miliona nezapošljenih u EU, 7.5 miliona su mlade osobe između 15 i 26 godina, kojima zbog nedostatka radnog iskustva vremenom postaje sve teže da nađu posao. U okviru novog programa, države članice bi se obavezale da svim mladim osobama ponude adekvatan staž, posao ili dalje usavršavanje u roku od tri mjeseca otkako završe školovanje ili ostanu bez posla. Komisija planira da pruži finansijsku podršku članicama za ovaj program, ali će “Garancija mladima” prvo morati da sačeka ishod pregovora o budžetu Unije za naredni period.

Koliki je uticaj Rusije na zemlje bivše Jugoslavije

Kriza u EU za jači uticaj Moskve

Teritorija bivše Jugoslavije je prostor na kojem se sukobljavaju interesi zapadne Evrope, Turske i Rusije. Moskva koristi krizu u Evropskoj uniji i energetske projekte u regionu kako bi izgradila i učvrstila svoj uticaj. Dio gasovoda zvanog Južni tok koji prolazi kroz Srbiju će u toj zemlji uskoro dobiti status nacionalnog projekta. Rusija i Srbija su već potpisale ugovor prema kojem će Rusija uložiti 800 miliona dolara u razvoj željeznice u Srbiji, a u pregovorima je još jedan projekat od milijardu dolara za infrastrukturu u Beogradu. Iako je uticaj Rusije na bivšu Jugoslaviju sve značajniji, Moskva nema puno manevarskog prostora. Sve bivše jugoslovenske republike se trude da održe vezu sa Evropom i zapadnim institucijama od kojih dobijaju značajnu finansijsku pomoć. Od postepenog i krvavog raspada bivše Jugoslavije, koji je započeo ranih devedesetih godina prošlog vijeka, države nasljednice su krenule različitim putevima, ekonomski i u smislu odnosa sa Evropom i Rusijom. Srbija ima naročito prisne veze sa Rusijom, koje počivaju na zajedničkom

kulturnom i vjerskom naslijeđu. Ostale zemlje bivše Jugoslavije su manje povjerljive prema Rusiji. Slovenija je već članica EU i eurozone, dok sa druge strane Rusija ne priznaje Kosovo i podržava politiku Beograda prema ovoj bivšoj jugoslovenskoj pokrajini. Geografski i kulturno razjedinjeni region predstavlja izazov i za druge velike sile – jedinstvena politika prema svim zemljama regiona je gotovo nemoguća.

Od naftne industrije do nekretnina i banaka

Južni tok nije jedini energetski projekat Rusije u regionu. Veliki broj ruskih kompanija je zainteresovan za slične projekte. U Makedoniji je ruska kompanija *Stroytransgaz* angažovana na modernizaciji i proširenju mreže gasovoda, a u martu prošle godine druga kompanija, *Sintez Group*, je već završila radove na izgradnji elektrane. *Gazprom Neft* je prije nekoliko godina preuzeo srpski NIS, koji snabdijeva energijom veliki dio Srbije, ali i Crne Gore, Makedonije i BiH. U julu prošle godine NIS je najavio investicije od gotovo 2 milijarde dolara u naredne tri godine kako bi proširio mrežu snabdjevača i pokrenuo radove na novim bušotinama i rafinerijama nafte u regionu. Takođe prošle godine, ruska državna firma *Zarubezhneft* je najavila investicije od 1.3 milijarde dolara u naftnu infrastrukturu u Hrvatskoj i BiH radi lakšeg transporta nafte iz rafinerija u Bosni ka Hrvatskoj. Osim toga, *Zarubezhneft* i *Gazprom Neft* će otkupiti oko 63 benzinske pumpe u Hrvatskoj od austrijske kompanije OMV. Najveća ruska banka, *Sberbank*, koja je u većinskom vlasništvu Centralne banke Rusije, je nedavno preuzela kontrolu nad austrijskom bankom *Voxbank*. Ta banka ima filijale u Srbiji, BiH, Hrvatskoj i Sloveniji. Osim toga, ruska kompanija *Uralvagonzavod* je u pregovorima za kupovinu čeličane u Srbiji koju je nedavno napustio američki US Steel, a NIS planira da proširi aktivnosti na petrohemijski sektor. To ne znači da ruske firme samo kupuju postojeća postrojenja. U novembru 2012. Srbija i Rusija su potpisale ugovor o zajedničkoj proizvodnji vojnih vozila za izvoz. U decembru, ruska banka *VTB* je najavila ulaganja u projekte razvoja infrastrukture u Srbiji i izrazila zainteresovanost za kupovinu nekoliko državnih preduzeća. U međuvremenu, Crna Gora je postala magnet za ruske investicije u nekretnine i turizam.

Sve ove zemlje imaju bliske trgovinske odnose sa EU i nadaju se da će prije ili kasnije biti primljene u članstvo. Sa druge strane, perspektiva članstva se komplikuje zbog krize u EU, kao i zbog nerazriješenih etničkih i teritorijalnih sukoba u regionu i institucija koje ne odgovaraju u potpunosti zapadnim standardima. Problemi vezani za projekat evropskih integracija pogoduju Rusiji, koja koristi tradicionalne veze sa slovenskim i posebno pravoslavnim zemljama kako bi ojačala svoj uticaj u regionu. Sa druge strane, državama bivše Jugoslavije je neophodna pomoć u izgradnji infrastrukture, što stvara dodatni prostor za ruske investicije. Spoljnopolitičke ambicije i bogatstvo energetske resursima daju priliku Rusiji da preuzme ulogu velikog igrača na ovim prostorima. Rusija je već najznačajniji snabdjevač energenata u regionu, a Južni tok će samo ojačati njen uticaj. Prirodni gas čini 10-15% energetske potrošnje u zemljama bivše Jugoslavije, ali se očekuje da će taj procenat porasti izgradnjom novog gasovoda i povezane infrastrukture. Glavni tok gasovoda bi trebao da ide kroz Crno more, preko Bugarske, Srbije, Mađarske i Slovenije do Italije. Srbija i Slovenija će time dobiti dodatni priliv gasa, ali i pravo na ubiranje tranzitnih taksi. Druge zemlje u regionu će, takođe, dobiti pristup gasovodu nakon izgradnje sporednih cjevovoda. Tokom prošle godine Crna Gora, Hrvatska, Makedonija i BiH su ušle u pregovore za izgradnju sporednih cjevovoda iako konkretni planovi postoje samo za Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu. Ima još primjera koji ukazuju da nije samo Rusija zainteresovana za saradnju. U junu prošle godine, bivši premijer Makedonije **Nikola Gruevski** je obišao Rusiju u nadi da će privući dalje investicije i najavio olakšanu proceduru dobijanja viza za Ruse koji žele da

posjete Makedoniju. Hrvatski zvaničnici su već odlazili u slične posjete, kako bi promovisali mogućnosti ulaganja u hrvatski energetski sektor i sektor brodogradnje. Iako su zemlje regiona veoma otvorene za ruski kapital, njihova primarna ekonomska orijentacija je Evropa. EU je najveće tržište i najznačajniji investitor za region, a institucije poput MMF-a, Svjetske banke, EBRD-a i EU predstavljaju najveći izvor finansija za region. Ruski uticaj u zemljama bivše Jugoslavije varira od jedne do druge države. Umjesto da izgrađuje jedinstveni pristup regionu, Moskva ulaže u pojedinačne projekte, uglavnom u energetskom sektoru, i tako postepeno povećava svoj uticaj. Moskva će nastaviti da saraduje sa Srbijom više nego sa drugim zemljama regiona, jer su te veze za sada najjače. Iako posvećenost ovih zemalja planovima za ulazak u EU donekle ograničava ruski uticaj, Moskva nastavlja da gradi veze sa državama bivše Jugoslavije, računajući da će preko njih dobiti pristup centralnoj Evropi i širem regionu Mediterana.

*Izvor: Stratfor
Prevela V.Š.*

Hrvatska ne želi da bude previše zavisna

Hrvatska je dobar primjer zemlje koja je zainteresovana za saradnju sa Rusijom, ali se trudi da ne postane previše zavisna od ruskog kapitala. Hrvatska vlada čini sve da privuče ruske investitore i dobije pristup Južnom toku, ali je i druga po redu bivša jugoslovenska republika koja će postati članica EU, i gradi sopstveni terminal za prirodni tečni gas, koji dijelom finansira iz evropskih fondova. Hrvatska je odbila da zaključi dugoročni ugovor o snabjevanju gasu sa *Gazpromom*, zbog čeka glavni cjevovod Južnog toka neće ići kroz Hrvatsku, kako je ranije planirano.

Poglavlje 1: Slobodno kretanje roba

Nemanja Tepavčević

Kao temelj jedinstvenog tržišta EU, princip slobodnog kretanja roba podrazumijeva ukidanje svih trgovinskih barijera između država članica. Stoga, primarni značaj ovog pregovaračkog poglavlja je ukidanje svih tehničkih prepreka u trgovini robom. Uklanjanjem uvoznih i izvoznih carinskih tarifa doprinosi se nesmetanom protoku robe unutar cijele EU.

Ipak, eliminisanje carinskih prepreka i brisanje količinskih ograničenja na uvoz, odnosno izvoz, nije dovoljno da bi se garantovalo slobodno kretanje roba. Zbog raznolikosti nacionalnih standarda i pravila vezanih za kvalitet i bezbjednost proizvoda u različitim državama, ovo poglavlje nalaže i uzajamno priznavanje kvaliteta proizvoda među zemljama članicama. Da bi se ostvario ovaj cilj, jasno definisani visoki standardi moraju biti ispoštovani kako bi se zaštitio javni interes, a to je prije svega bezbjednost građana i građanki. Od najvažnijih oblasti koje regulišu ovo poglavlje ističu se standardizacija proizvoda, kontinuirano ocjenjivanje usaglašenosti domaćih proizvoda sa evropskim normama, efikasan nadzor tržišta da bi se osigurala opšta bezbjednost proizvoda, te polje metrologije koje se tiče preciznog mjerenja mase, dužine, temperature, zapremine ili neke druge karakteristike, u zavisnosti od proizvoda o kome je riječ.

U Crnoj Gori postoji institucionalni okvir koji je namijenjen donošenju nacionalnih i prihvatanju međunarodnih standarda, te utvrđivanju usaglašenosti crnogorskih standarda sa evropskim normama. Takođe, kao potpisnica CEFTA sporazuma, Crna Gora je dio šireg regionalnog prostora slobodne trgovine, a kroz pojedinačne ugovore sa zemljama okruženja uklonjene su tehničke prepreke za kvalitetnije trgovinske odnose. Svi postojeći standardi koji su u opticaju u Crnoj Gori su identični evropskim i drugim međunarodnim standardima, a oko 80% njih čine neposredno preuzeti EU standardi. Međutim, nedovoljna

Završetkom pregovora i punopravnim članstvom u EU, Crna Gora će postati dio jedinstvenog evropskog tržišta u kome se garantuje zaštita potrošača, javnog zdravlja i životne sredine. Potrošačima će biti dostupne detaljne informacije o proizvodima koji će prolaziti rigorozne kontrole da bi se građanima dostavila bezbjedna roba

obučenosť kadra, kao i mali broj akreditovanih tijela za ocjenu usaglašenosti sa EU normama neke su od boljki crnogorskog uređenja po pitanju slobode kretanja roba. Srž rješenja sadržanih u Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) koja se odnose na ovo poglavlje ogleda se u eliminisanju uvoznih i izvoznih carinskih tarifa između Crne Gore i EU. Ove odredbe se primjenjuju na industrijske, poljoprivredne i riblje proizvode,

uz određene izuzetke koji podrazumijevaju postepeno ukidanje carina. Ovim se planira uspostavljanje područja bilateralne slobodne trgovine do maja 2015, s tim da je Crna Gora izrazila spremnost da svoje carine u trgovini sa EU ukine i prije tog roka, ukoliko to bude dozvoljavalo opšte stanje u privredi. Nakon stupanja na snagu SSP-a, zabranjen je svaki vid diskriminacije između država članica EU i Crne Gore u pogledu uslova po kojima se pomenuti proizvodi nabavljaju i prodaju.

Takođe, SSP u ovoj oblasti nalaže ukidanje količinskih ograničenja u izvozno-uvoznim odnosima EU i Crne Gore za industrijske, poljoprivredne i riblje proizvode. U praksi, to Crnoj Gori omogućava da izveze neograničene količine svojih proizvoda, pri čemu se podrazumijeva njihovo ispunjavanje svih standarda EU iz ove oblasti. Stupanjem na snagu SSP-a, obje strane su se obavezale da će zaštititi geografske oznake za porijeklo poljoprivrednih i ribljih proizvoda, kao i svih prehrambenih proizvoda, osim vina i drugih alkoholnih pića.

Jedna od zabluda vezanih za ovo poglavlje je da se zbog članstva u EU naša zemlja mora odreći svojih tradicionalnih brendova poput njeguškog pršuta ili raznih vrsta sireva koji se proizvode širom Crne Gore. Naprotiv: potpunim usklađivanjem crnogorskih proizvoda u oblasti standardizacije, nadzora tržišta i drugih oblasti vezanih za slobodno kretanje robe, podstiče se podizanje nivoa kvaliteta i bezbjednosti tih proizvoda. Od ovakvog pristupa koristi će imati i potrošači jer će im se dostavljati kvalitetna i sigurna roba, kao i proizvođači jer će svoje proizvode moći da plasiraju na EU tržište bez ikakvih prepreka i time promovišu i crnogorska dobra.

Što se tiče ove posljednje kategorije, zanimljivo je pomenuti da se rješenjima iz SSP-a Crnoj Gori omogućava bescarinski izvoz do 16,000 hl vina na teritoriju EU, dok EU ima pravo na izvoz 1,500 hl vina u Crnu Goru sa mogućim povećanjem do 3,500 hl. Međutim, kao što se često pominje, uprkos uslovima koji bi trebali stimulisati izvoz crnogorskih proizvoda u EU, postoji problem rastućeg deficita s crnogorske strane u razmjeni svojih dobara sa EU.

Bez obzira na rješenja iz SSP-a, i Crna Gora i EU imaju mogućnost da zabrane ili ograniče uvoz, odnosno izvoz, zbog eventualnih problema javne bezbjednosti, zaštite zdravlja ljudi, životinja i biljaka ili iz drugih opravdanih razloga. Da bi se spriječila bilo kakva

zloupotreba rješenja iz SSP-a koja se tiču slobodnog kretanja robe, postoji oštra kontrola administrativne saradnje kako bi se detektovale prevare ili nepoštovanje obaveza sa obje strane.

Kao i u drugim oblastima, nedostatak administrativnih kapaciteta i slaba usklađenost crnogorskih zakona sa pravnom tekovinom EU osnovni su problemi koji će predstavljati izazov za Crnu Goru i na polju slobodnog kretanja roba. Primjera radi, bez osnaživanja Instituta za standardizaciju stručnim kadrom, ova oblast teško može napredovati. Takođe, široka lepeza podjele odgovornosti na različita ministarstva i druge državne organe komplikuje sprovođenje mjera za uspostavljanje slobode kretanja robe. Kada je riječ o ocjeni usaglašenosti crnogorskih proizvoda sa EU normama ona je na niskom nivou, što može biti jedna od kočnica u pregovorima Crne Gore sa EU u ovom poglavlju.

Vežano za zakonska rješenja, Crna Gora bi trebala usvojiti Nacionalnu strategiju standardizacije i početi sa njenom primjenom, te izmijeniti Zakon o opštoj bezbjednosti proizvoda, kao i Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti. Jedna od konkretnih mjera koja bi Crnoj Gori omogućila kvalitetno ispunjavanje obaveza iz oblasti slobode kretanja roba jeste i uspostavljanje jedinstvene tržišne inspekcije koja bi djelovala na cijeloj teritoriji države. Time bi se efikasnije vršio nadzor tržišta, što je jedan od temelja ovog poglavlja. Jedinstvenim sistemom nadzora omogućilo bi se djelotvornije praćenje bezbjednosti proizvoda plasiranih na tržište, a blagovremenim uočavanjem rizičnih roba koje prijete javnom interesu, preventivno bi se djelovalo kako bi potrošači bili zaštićeni.

Da bi bili konkurentni na evropskom tržištu, crnogorski proizvođači bi zbog pristupanja Crne Gore EU trebali biti više stimulisani da rade na podizanju nivoa kvaliteta domaćih proizvoda. Zbog toga je važno početi kampanje koje će motivisati veći broj tijela za ocjenjivanje usaglašenosti proizvoda sa EU normama da se kandiduju i budu izabrana za tu funkciju u svojoj oblasti.

Izvor: publikacija "Evropa u mom gradu – o čemu pregovaramo i što nam pregovori sa EU donose?", objavljena u okviru projekta Evropa u mom gradu, koji je Centar za građansko obrazovanje (CGO) sprovodio tokom 2011. i 2012, u saradnji sa Centrom za monitoring (CEMI) iz Podgorice i Građanskim inicijativama (GI) iz Beograda, a uz podršku Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori.

EU Info Bus – na putu ka EU!

U vrijeme kada se EU suočava sa važnim izazovima i ozbiljnom globalnom neizvjesnošću, i stiže novi zamah za ekonomske, finansijske i političke integracije, politika proširenja nastavlja da doprinosi miru, bezbjednosti i blagostanju na našem kontinentu. *(Saopštenje od Komisije Evropskom parlamentu i Savjetu, Strategija proširenja i glavni izazovi 2012–2013)*

Chiara Gaia Iascone

Projekat "EU Info Bus – na putu ka EU!", koji Centar za građansko obrazovanje (CGO) sprovodi u partnerstvu sa fondacijom Fridrich Ebert i NVO Natura iz Kolašina, a finansira se iz komunikacionog budžeta Delegacije EU u Crnoj Gori ima za cilj da unaprijedi znanje na lokalnom nivou o EU i procesu integracija, doprinoseći na taj način povećanju stepena prihvatanja i legitimnosti ovog procesa u Crnoj Gori. Ciljna grupa projekta su građani i građanke šest opština u centralnom dijelu države (Podgorica, Cetinje, Nikšić, Danilovgrad, Mojkovac i Kolašin).

Evropa nikad nije bila bliža –
EU Info Bus!

Strategija proširenja nije jednosmjernan proces: EU i zemlje kandidati su snažno i neprekidno međupovezani u složenom procesu dijaloga i razmjene informacija koji moraju uključiti sve nivoe društva. Jednostavno, nije dovoljna samo politička volja Vlade da se pridruži EU, proces mora biti podržan od strane samih građana i građanki, tako da, kada dođe vrijeme da se Crna Gora pridruži evropskoj porodici, stanovništvo bude spremno i voljno za ovaj novi i konačni korak. Trenutno, uopšteno govoreći, preovlađujuće je raspoloženje za integraciju Crne Gore u Uniju. Ali, stepen znanja i ukupno razumijevanje ovog procesa ostaju zabrinjavajuće površni. To je pokazalo i istraživanje koje je CGO sa partnerima sproveo u okviru projekta "Evropa u mom gradu" finansiranog od strane Delegacije EU, što je bio i podstrek za pokretanje daljih aktivnosti u oblasti komuniciranja EU u Crnoj Gori.

Specifični cilj ovog projekta je povećanje znanja o vrijednostima i kulturi EU, promjenama i uticaju, kao i o koristima koje će građani i građanke Crne Gore dobiti. To će biti postignuto na više različitih načina. S jedne strane, informacije i promotivni materijali će biti dostupni stanovništvu svake opštine putem EU info bus-a: osoblje CGO-a, zajedno s predstavnicima Delegacije EU u Crnoj Gori, diplomatskim izaslanicima zemalja EU, profesorima, studentima i volonterima će putovati autobusom u posjetu svakoj od 6 opština i pružiti informacije građanima i građankama, ohrabrujući ih da produbljuju svoje znanje o ovom pitanju. EU info štand će biti smješten na glavnom trgu u svakoj opštini od 11h00 do 15h00, a građani i građanke će imati priliku da dobiju informacije direktno od onih koji se svakodnevno bave evropskim poslovima i koji su svjesni politike i promjena sa kojima će Crna Gora morati da se suoči. Javnost će biti uključena na interaktivan način, a građani i građanki će moći slobodno postavljati pitanja i dobiti odgovore od stručnjaka za specifična pitanja koja otvaraju same integracije. S druge strane, ciljevi ovog projekta će biti podstignuti i kroz 12 javnih rasprava organizovanih u školama i opštinama na kojima će biti pokrenuta iskrena i otvorena debata, osnažena i učešćem sudjelovanjem gostiju i predstavnika/ca EU. Takođe, povodom 9.maja, koji EU slavi kao Dan Evrope, odnosno dana kada je francuski ministar Robert Schuman pokrenuo ideju o ujedinjenoj Evropi, biće organizovan niz različitih aktivnosti u tri grada: Kolašinu, Podgorici i Cetinju.

Što je pokazalo istraživanje CRNVO-a
o raspodjeli sredstava iz lokalnih budžeta nevladinim organizacijama

Manje novca nego ikada

Financijska podrška nevladinim organizacijama (NVO) iz lokalnih budžeta u prošloj godini bila je drastično manja nego u ranijim periodima. Na osnovu odluka o budžetu za 2012. u svim opštinama u Crnoj Gori, Glavnom gradu Podgorici i Prijestonici Cetinje za raspodjelu sredstava za NVO planiran je ukupan iznos od 485.400 €. Stvarni iznos raspodijeljenih sredstava za NVO, u periodu do novembra 2012, po zaključenim ugovorima na osnovu javnog konkursa, iznosi 169.457 €. Na drugoj strani, iznos raspodijeljenih sredstava za NVO u periodu do novembra 2012. po drugom pravnom osnovu (na osnovu odluke predsjednika opštine i slično) je 29.722 €. To je pokazalo istraživanje Centra za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO) o raspodjeli sredstava iz lokalnih budžeta za NVO sprovedeno tokom decembra 2012. CRNVO je zahtjeve za slobodan pristup informacijama poslao 21. novembra 2012. na adrese 20 crnogorskih opština. Kako Odlukom o budžetu opštine Šavnik za 2012. nijesu opredijeljena sredstva za raspodjelu nevladinim organizacijama, toj opštini nije ni poslat zahtjev. Na zahtjeve za slobodan pristup informacijama do 11. decembra nijesu odgovorili iz opština Ulcinj, Bijelo Polje i Kolašin. Tim opštinama CRNVO je uputio žalbe. Opštine u kojima su usvojene izmjene i dopune odluka o budžetu i time promijenjen prvobitni iznos planiran za projekte NVO su Žabljak, Podgorica i Herceg Novi. U opštini Žabljak se, nakon izmjena i dopuna budžeta, odustalo od raspodjele

sredstava NVO, iako je najprije planirano 2.000 €. Odlukom o izmjenama i dopunama budžeta Podgorica je iznos opredijeljenih sredstava za raspodjelu NVO smanjila sa 50.000 na 30.000 eura. U opštini Herceg Novi, Nacrtom budžeta za 2012. bilo je opredijeljeno 65.000 € za finansiranje programa NVO. Komisija za saradnju sa NVO u 2012. je opredijelila iznos od 50.900 €. U sedam od 18 opština u kojima su planirana sredstva za raspodjelu NVO do novembra 2012. nije objavljen konkurs za njihovu raspodjelu (Bar, Budva, Bijelo Polje, Prijestonica Cetinje, Kolašin, Ulcinj i Danilovgrad.) Iz opštine Nikšić CRNVO-u je upućen odgovor da je Komisija za raspodjelu sredstava NVO opštine Nikšić, krajem 2011, dodijelila sredstva po konkursu u iznosu od 60.085 €. Kako su odlukom o budžetu opštine Nikšić za 2011. opredijeljena sredstva za ovu namjenu iznosila 47.085 €, preostali iznos od 13.000 € koji se odnosi na navedenu raspodjelu iz 2011. planiran je Odlukom o budžetu za 2012. Sredstva za novi konkurs u 2012. nijesu planirana te istog nije bilo. Osim navedenog, iz budžeta opštine Nikšić odobrena su izdvajanja za NVO u obliku redovnog finansiranja, jednokratne pomoći, plaćanja zakupnine po ugovorima, manifestacija, sponzorstava. Iz Opštine Kolašin (kojoj je CRNVO poslao zahtjev u septembru) je rečeno da je 10.000 € planirano budžetom za raspodjelu NVO. Za tu svrhu nije raspisan konkurs već su sredstva raspodjeljivana na osnovu pojedinačnih zahtjeva NVO za dodjelu sredstava za finansiranje njihovih projekata i to na sljedeći način: transferi NVO u iznosu 5.000 €, transferi udruženjima 5.000€ (Udruženje penzionera 3.000€, Udruženje boraca NOR-a 2.000€) i za kulturne aktivnosti 10.000€ (uglavnom za rad NVO Roditelji za učenike-Kolašinsko amatersko pozorište). CRNVO nije dobio odgovor na zahtjev da im se dostave fotokopije svih Odluka o dodjeli sredstava NVO u periodu od januara do oktobra 2012.

D.N.

Tabelarni pregled izvještaja Centra za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO)

Opština	Iznos opredijeljen Odlukama o budžetu za 2012.	Iznos opredijeljen na osnovu izmjena i dopuna budžeta	Iznos raspodijeljenih sredstava NVO po zaključenim ugovorima na osnovu javnog konkursa	Iznos raspodijeljenih sredstava po drugom pravnom osnovu
Andrijevica	5.000,00€		2.600,00€	1.678,00€
Bar	50.000,00€		Nije objavljen konkurs	
Budva	70.000,00€		Nije objavljen konkurs	
Bijelo Polje	40.000,00€		Nije objavljen konkurs	
Berane	30.000,00€		10.360,00€	3.986,00€
Prijestonica Cetinje	23.000,00 €		Nije objavljen konkurs	3.100,00€
Danilovgrad	15.000,00€		Nije objavljen konkurs	12.788,00€
Glavni grad Podgorica	50.000,00€	30.000,00€	23.868,44€	
Herceg Novi	65.000,00€	Komisija imenovana odlukom Predsjednika Opštine opredijelila iznos od 50.900,00€	38.671,38€	
Kotor	20.000,00€		19.792,60€	2.800,00€
Kolašin	10.000,00€		Nije objavljen konkurs	
Mojkovac	10.000,00€		Raspodjele još nije bilo	
Plav	2.500,00€		1.175,00€	
Pljevlja	17.120,00€		12.340,00€	1.150€
Plužine	12.000,00€		7.500,00€	2.000,00€
Tivat	55.000,00€		38.450,00€	
Ulcinj	30.000,00€		Nije objavljen konkurs	
Rožaje	15.000,00€		14.700,00€	2.220,00€
Žabljak	2.000,00€	Nijesu planirana sredstva		
Šavnik	Nijesu opredijeljena sredstva			
Nikšić	Nijesu opredijeljena sredstva			
Ukupno	521.620,00 €	485.400,00€	169.457,42 €	29.722,00€

Saradnjom protiv korupcije

Centar za građansko obrazovanje (CGO) potpisao je 24. januara Memorandum o saradnji sa Vrhovnim sudom Crne Gore, Ministarstvom pravde i Vrhovnim državnim tužilaštvom u cilju realizacije aktivnosti projekta „*Praćenje sudskih procesa vezanih za krivična djela korupcije*“.

Memorandum je izraz razumijevanja svih strana da je u uspostavljanju vladavine nepochodno aktivno učešće, neposrednija saradnja i koordinacija svih subjekata društva u borbi protiv korupcije, ali i prepoznavanja značaja monitoringa od strane civilnog društva, a sve sa ciljem da sudstvo i tužilačka organizacija budu odgovorni, profesionalni, efikasni i transparentni. Cilj predmetnog Memoranduma je utvrđivanje modaliteta saradnje, koordinacije i razmjene informacija tokom realizacije projekta. Opšti cilj projekta je da doprinese smanjenju nivoa korupcije u Crnoj Gori kroz efikasno procesuiranje iste. Specifični cilj projekta je da procijeni efikasnost pravosuđa u procesuiranju slučajeva korupcije i podigne svijest opšte javnosti, kao i pravničke i medijske zajednice o problemima u borbi protiv korupcije i postojećim antikoruptionim mehanizmima.

Projekat treba da rezultira sa: uspostavljanjem komunikacije i saradnje sa nadležnim organima u procesuiranju slučajeva korupcije; monitoringom efikasnosti, nezavisnosti i objektivnosti u crnogorskom

pravosuđu i drugim zainteresovanim stranama (angažovanim advokatima, medijima) u procesuiranju slučajeva korupcije; podizanjem svijesti opšte javnosti, kao i medijskih profesionalaca, o problemu korupcije i postojećim antikoruptionim mehanizmima; preporukama za unaprijeđenje zakonodavstva, postojećih mehanizama, kao i izvještavanja medija u konačnom izvještaju. Projekat se realizuje uz podršku Holandske ambasade.

Memorandum su potpisali **Stanka Vučinić**, zamjenica predsjednice Vrhovnog suda, **Branka Lakočević**, pomoćnica ministra pravde, **Veselin Vučković**, zamjenik vrhovnog državnog tužioca i **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje.

CGO predstavio iskustva iz pregovaranja u regionu

Viši pravni savjetnik u Centru za građansko obrazovanje (CGO) i član radne grupe za poglavlje 23 *Pravosuđe i temeljna prava*, **Boris Marić** učestvovao je na regionalnoj konferenciji „*Pridruživanje EU: koja je uloga civilnog društva (ukoliko postoji)?*“ koju je organizovala Balkanska mreža za razvoj civilnog društva (Balkan Civil Society Development Network), Institut za evropske politike i Cenzura plus, a koja se 16. januara održala u glavnom gradu Makedonije, u Skoplju.

Cilj konferencije bio je podsticanje rasprave o evropskim integracijama i aktuelnoj poziciji zemalja regiona, kao i prenošenja zajedničkih iskustava u tom kontekstu. Takođe, razgovaralo se i o uspostavljanju mehanizama koji bi poslužili stvaranju institucionalne saradnje civilnog društva i državnih vlasti, kao i kristalisanju konkretnih preporuka uz uspostavljanje zajedničke platforme za djelovanje organizacija civilnog društva čija je uloga nemjerljiva u procesu pridruživanja i vlasti koji vode sam proces pridruživanja. U fokusu konferencije bili su i evropski strukturni i kohezioni fondovi koji predstavljaju motore realizacije ekonomske i socijalne politike, a koji su dostupni potencijalnim kandidatima za pridruživanje EU. Boris Marić je na konferenciji predstavio iskustvo Crne Gore kada je riječ o učešću organizacija civilnog društva u procesu pregovaranja sa EU, mogućnostima koje takvo učešće otvara u smislu djelotvornog doprinosa evropeizaciji Crne Gore, ali i izazovima sa kojima

se suočavaju predstavnici civilnog društva kroz učešće u radnim grupama za pripremu pregovora o pojedinim poglavljima. On se osvrnuo i na značaj transparentnosti pregovaračkog procesa kako bi isti imao puni legitimitet kod građana i građanki. Predstavnik CGO-a bio je jedini učesnik iz Crne Gore na ovom važnom skupu, na kojem su govorili i zvaničnici zemalja regiona, uključujući i **Radmilu Sekerinsku**, predsjednicu Nacionalnog savjeta za EU integracije Makedonije.

Okončan III Festival filma o ljudskim pravima "Ubrzaj"

Centar za građansko obrazovanje (CGO) je u saradnji sa Crnogorskim narodnim pozorištem (CNP), Univerzitetom Crne Gore (UCG), Beldocs-om, Radio-televizijom Crne Gore (RTCG) i Vladom Crne Gore od 10. do 15. decembra 2012. organizovao treći Festival filma o ljudskim pravima „Ubrzaj“. Festival su obilježili i novi partneri, dnevne novine i portal „Vijesti“, „DHL Express Crna Gora“, „Compania De Vinos“ i studio „Mouse“.

Ovo izdanje Festivala je karakterisao bogat program i nagrađivani filmski naslovi, počev od Berlinskog filmskog festivala pa do Sundancea, iz najnovije produkcije za 2011/2012. Rukovodeni tematikom, selekcija filmova se bazirala na one koji nose jaku priču i poruku sa fokusom na ljudska prava, koji govore o patnji i bude empatiju. U okviru šestodnevno festivala prikazano je 16 filmova eminentnih produkcijskih kuća iz čitavog svijeta: *Marina Abramović: Umjetnica je prisutna*, *Lice revolucije*, *Ai Veivei: Nije mi žao*, *Dragan Wende – West Berlin*, *Marli*, *Reunion*, *Ljudi koji se ne broje*, *Kad svane dan*, *Stan*, *Nije ti život pjesma Havaja*, *Porodični portret u crno bijelom*, *The Black Power Mixtape 1967-1975*, *Poslednji dani ovdje*, *Ovo nije kalifornija*, *Indignados* i *Gdje idemo sada*. Publika u Crnoj Gori je imala je priliku da među prvima u svijetu gleda najprobranije i najkvalitetnije filmove u ovoj oblasti, a preko 2000 građana i građanki Crne Gore je ispratilo ove projekcije, što je u cjelosti prevazišlo očekivanja organizatora i pokazalo da je publika u Crnoj Gori zainteresovana za ovakav tip festivalskih dešavanja. Festival nastao kao ideja CGO-a ima za cilj da Podgoricu i Crnu Goru ucrtta na kulturnu mapu regiona koji već dugi niz godina njeguje sličnu vrstu festivalskog dešavanja i promocije ljudskih prava. Ovo izdanje Festivala je potvrdilo interesovanje crnogorske publike i dodatno motivisalo zapošljene u CGO-u da dalje rade na uspostavljanju kulture ljudskih prava u Crnoj Gori, koristeći i umjetnički izraz u tom pravcu.

CGO i fondacija Friedrich Ebert raspisuju OGLAS za polaznike XXI generacije

ŠKOLE DEMOKRATIJE

- škole za izučavanje demokratije od teorije do prakse -

Školu čini 5 modula u ukupnom trajanju od četiri mjeseca. Nastava će se izvoditi jednom do dva puta nedjeljno, u trajanju od dva sata. Sve troškove pokriva fondacija Friedrich Ebert i Centar za građansko obrazovanje, uz obavezu polaznika/ce da pohađa najmanje 80% programa. Nakon završene Škole učesnici dobijaju diplomu i stiču pravo na dalje usavršavanje.

Pravo učešća imaju kandidati koji žele da doprinesu razvoju demokratije i građanskog društva u Crnoj Gori. Kandidati su dobrodošli bez obzira na godine, pol, nacionalnost, vjeru ili uvjerenja, uz naznaku da prednost imaju aktivisti političkih partija, nevladinih organizacija i svi oni koji pokazuju visok stepen društvenog aktivizma.

Program Škole demokratije osmišljen je na način da pruži šire razumijevanje ideje demokratije i načina na koji se ta ideja primjenjuje u različitim društvenim sferama.

Voditelj škole je prof. dr Radovan Radonjić, a uz njega sa polaznicima će raditi ugledni domaći i strani predavači.

Zainteresovani kandidati mogu podnijeti prijavu sa kraćom biografijom najkasnije do **15. februara 2013.** na adresu:

Centar za građansko obrazovanje
(za "Školu demokratije")
Njegoševa 36, I sprat, 81 000 Podgorica
Tel/Fax: 020 / 665 112
E-mail: info@cgo-cce.org
www.cgo-cce.org

CEU Summer University 2013

The Summer University (SUN) is an academic program for courses for graduate students, university teachers, researchers and professionals in the social sciences and humanities. In 2013, the summer program (**June 3 – July 26, 2013**) offers a series of intensive one- and two-week courses in the social sciences and humanities to encourage and promote regional academic co-operation and curriculum development by drawing together young faculty in lectures, seminars and workshops. The language of instruction is English. Financial aid / scholarships are available.

Applications should be received no later than **February 15, 2013**.

For more information please visit the website www.summer.ceu.hu where you can find the description of each course and apply.

Economic and Political Reporting from Southeast Europe

Applications are being accepted for the 2013 programme for journalists from Southeast Europe, 'Economic and Political Reporting from Southeast Europe' jointly run by Robert Bosch Stiftung and Thomson Reuters Foundation. The programme was initiated in 2007 to foster quality analysis and reporting on economic issues, enhance coverage on topics that are central to the region's economic and political development and encourage regional networking among journalists. Sixteen journalists from Southeast Europe are competitively chosen to participate in the programme, run by experienced ex-Reuters journalists. **The programme includes two 10-day courses in the UK (13-27 April) and in Germany (15-28 September).** Applying journalists must be citizens of Albania, Bulgaria, Bosnia-Herzegovina, Croatia, Greece, Kosovo, Macedonia, Montenegro, Romania, Serbia, Slovenia or Turkey.

Applications should be received no later than **February 10, 2013**.

For more information please visit the <http://www.bosch-stiftung.de/content/language1/html/11260.asp>

Izdavač: Centar za građansko obrazovanje (CGO)

EIC Bilten - Evropski puls - je elektronski časopis koji izlazi uz podršku fondacije Friedrich Ebert od 2005. Od 2013. *Evropski puls* izlazi u okviru projekta "EU Info bus – na putu ka EU!" koji se finansira iz komunikacionog budžeta Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, a kofinansira ga fondacija Friedrich Ebert. Zaveden je u Ministarstvu kulture pod rednim brojem 578.

Glavni i odgovorni urednik: Vladan Žugić
Uređivački kolegijum: Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević, Damir Nikočević
Prevod i lektura: CGO
Art direktor: Ilija Perić
Ilustratorica: Dragana Koprivica
Produkcija: identity & promotion

Adresa redakcije: Njegoševa 36/1 Tel/fax: +382 20 665 112, 665 327 ep@cgo-cce.org, info@cgo-cce.org
Evropski puls možete preuzeti na sajtu www.cgo-cce.org ili se pretplatiti za direktnu mjesečnu elektronsku dostavu putem maila ep@cgo-cce.org

Sadržaj publikacije je isključiva odgovornost Centra za građansko obrazovanje (CGO) i ne može se smatrati da odražava stavove Evropske unije.

